

Amsterdam UMC

Dienst Geestelijke verzorging

Jaarverslag 2025

Patiëntenzorg - 5

**Vieringen en
bijeenkomsten - 10**

Onderzoek - 17

**Opleidingen en
onderwijs - 19**

Dit zijn wij - 21

Inhoud

Voorwoord – 3

Patiëntenzorg – 4

Transferafdeling – 6

Betrokkenheid bij ethiek, morele counseling – 7

Bereikbaarheidsdienst – 8

Vieringen en bijeenkomsten – 9

Oecumenische vieringen – 10

Seizoensvieringen - 11

Vrijwilligers - 11

Islamitische gebedsruimte en vrijdaggebed – 12

Meditatie – 13

Herdenkingen – 14

Lunchconcerten – 16

Exposities – 16

Onderzoek – 17

Selectie uit de beschikbare video's, podcasts en publicaties over de onderzoeken - 18

Opleidingen en onderwijs – 19

Klinische lessen – 19

Stagiairs – 20

Dit zijn wij – 21

Dr. Benita Spronk

Hoofd Geestelijke Verzorging Amsterdam UMC

Voorwoord

Dit jaarverslag heeft als motto onderstaand citaat uit het boek ‘The Boy, the Mole, the Fox and the Horse van Charlie Mackay meegekregen. Dit boek met prachtige tekeningen schetst ervaringen van eenzaamheid en verlies, maar laat ook het belang van liefde en vriendschap zien. In Amsterdam UMC komen we deze ervaringen tegen. Een opname in een ziekenhuis kan vragen oproepen naar het waarom, naar hoe nu verder, naar het uithouden van verlies en het zoeken naar genezing. Vriendschap en liefde van naasten komen we tegen als belangrijke krachtbron voor patiënten. Ik heb zelf geestelijke verzorging eens horen omschrijven als een vorm van ‘professionele vriendschap’. We leefden met patiënten en hun naasten mee in blijdschap om herstel, maar ook met hun angsten, zorgen en verdriet. De geestelijke verzorging van patiënten en hun familieleden staat voor onze dienst centraal.

“Life is difficult, but you are loved.”

In dit verslag valt op hoezeer veerkracht daarbij belangrijk is. Dit betreft de veerkracht van patiënten en hun naasten, van zorgverleners en van onszelf als geestelijk verzorgers. Meditaties, vieringen, herdenkingen en lunchconcerten gaven de patiënten, collega’s en onszelf weer moed en/of inspiratie. Dit jaar zijn we gestart met het islamitisch vrijdaggebed op locatie AMC. Op locatie VUmc werd dit al gehouden. Telkens is het een zoeken naar ruimte die kan helpen om te dragen wat je overkomt of meemaakt.

Attentie voor diversiteit en verschillende culturele achtergronden van patiënten wordt blijvend gevraagd. We merken dat we voortgaand verzoeken krijgen voor onderwijs, klinische lessen en coaching. Tijdens onze teamdag hebben wij inhoudelijk stil gestaan bij morele counseling, onder leiding van zorgericus Heini van Baaren (Reliëf). Ethiek is een vast onderdeel van ons vak. Bij morele counseling gaat het om een of meerdere gesprekken door een geestelijk verzorger met patiënten, naasten of medewerkers van het ziekenhuis. Na morele counseling weet je moreel gezien waar je staat en waarom je daar staat.

Als geestelijke verzorging in een academisch centrum zetten we ons naast het terrein van patiëntenzorg en onderwijs in voor onderzoek. Het doen van onderzoeksprojecten draagt bij aan de kwaliteit van onze zorgverlening en ontwikkeling van het vakgebied. Voorbeelden van dit onderzoek vindt u in dit verslag.

In ons team waren dit jaar veel wisselingen. Erik van Halsema, initiatiefnemer van onze gewaardeerde lunchconcerten en vaste kracht op ons bureau, werd vanwege zijn pensionering opgevolgd door Farhat Younis. Ook Alfons Bartholomé, geestelijk verzorger op locatie AMC ging met pensioen. Hij is opgevolgd door Tijmen Schouws. We namen ook afscheid van Jeroen Straatman. We zijn verheugd dat Liduine Thorn ons team is komen versterken. Daarnaast hebben Melanie Bonsel, Ömer Düzgün en Burak Kilic als (islamitisch) geestelijk verzorger collega’s vervangen met zwangerschap en ziekteverlof. Dankzij hun steun hebben we vele patiënten kunnen bereiken.

Patiëntenzorg

Zoals in het beroepsprofiel van de VGVZ staat komen geestelijk verzorgers in beeld wanneer de vanzelfsprekendheid van het dagelijks leven wordt doorbroken: in situaties van leven en dood, bij afscheid en verlies, bij intense verbondenheid of eenzaamheid en bij ethische vragen. Zij zijn deskundig in het omgaan met levensvragen, zingeving, spiritualiteit en morele afwegingen.

Terugkijkend op 2025 denken we vooral aan de vele persoonlijke, aangrijpende en soms diep ontroerende ontmoetingen met patiënten en hun naasten.

Amsterdam UMC streeft naar zorg die niet alleen hoogwaardig en effectief is, maar ook compassievol en afgestemd op de individuele behoeften van de patiënt. Door de focus op complexe casuïstiek zien we veel heftige problematiek, grote lijdensdruk en palliatieve zorg. Compassie is daarbij onmisbaar: in de zorg voor patiënten én in ons eigen omgaan met deze moeilijke situaties. Geestelijk verzorgers ondersteunen patiënten, naasten en zorgverleners bij het draaglijk maken van deze opnames, vanuit hun hermeneutische, therapeutische en spirituele competenties. Hermeneutisch bieden we ruimte aan emoties en verhelder we onuitgesproken vragen of impliciete aannames. Therapeutisch ondersteunen we patiënten in het vinden van helende copingstrategieën en een levensoriëntatie die hen kracht geeft, zonder dat deze hen beperkt. Spiritueel zoeken we samen naar nieuwe of hernieuwde bronnen van zingeving die betekenisvol zijn voor de ander.

Poli- en dagbehandeling

Naast de begeleiding van klinisch opgenomen patiënten zijn we nadrukkelijk beschikbaar voor alle patiënten en hun naasten, ook bij poliklinische behandeling. Met de structurele verschuiving van klinische naar poliklinische behandeltrajecten, staan we ook daar klaar om patiënten en hun familie te ondersteunen bij levensvragen en het zoeken naar inspiratie, betekenis en zin.

Kunstwerk *Ik raak aan* van Caren van Herwaarden - locatie: Stilteruimte, AMC

Enkele cases

Een groep bouwvakkers afkomstig uit de Balkan staat om hun vriend in het ziekenhuis. Hun vriend is bijna verdronken. Hij is uit het water gehaald en gereanimeerd. Helaas is bij hem onherstelbare schade geconstateerd. De vrienden zijn katholiek en als ze horen van de mogelijkheid van een afscheidsritueel, grijpen ze deze mogelijkheid aan. Stoere mannen, die verlangen naar troost en een menswaardig afscheid voor hun vriend. Het ritueel biedt ruimte voor hun emoties.

De gynaecoloog belt voor een islamitisch geestelijk verzorger. Een vrouw is in verwachting van een tweeling. Ze is halverwege haar zwangerschap. Bij een echo en aanvullend onderzoek is geconstateerd dat één van de tweeling niet goed groeit en ernstige afwijkingen heeft. Ouders zijn nu thuis in alle onzekerheid en spanning die dit met zich meebrengt. Vraag van de gynaecoloog is of de islamitisch geestelijk verzorger ouders kan begeleiden. Hij nodigt beide ouders uit voor een gesprek om hun verdriet te kunnen uiten en hun gedachten te ordenen. Er is ook ruimte voor ethische- en zingevingsvragen.

Een vrouw van middelbare leeftijd leeft met ernstige hartklachten en wordt met regelmaat acuut opgenomen. Die momenten ervaart zij als het binnengaan van een donkere ruimte. Ze voelt zich angstig en onzeker over wat haar te wachten staat. Vaak weet zij in die donkerte toch een vorm van houvast te vinden. Zoals een gedachte, een beeld, een verbinding die haar helpt om door te gaan. Maar deze keer blijft dat uit. Het blijft donker. Dat maakt haar wanhopig en moe. Ze twijfelt of ze de behandeling nog wil voortzetten. Ze voelt zich overspoeld, alsof ze geen vaste grond meer onder haar voeten heeft. In onze gesprekken maken we ruimte voor alles wat er tegelijk is. Voor haar gevoel van machteloosheid, maar ook voor haar verlangen om zelf richting te blijven geven. Voor momenten van stilstand, maar ook voor kleine bewegingen. Voor het alleen-zijn, en voor de verbondenheid die ze ervaart met mensen die haar dierbaar zijn. Ook haar vragen rond het levenseinde krijgen een plek, naast de vraag hoe zij het leven nu wil vormgeven. In die gesprekken ontstaat langzaam een ander perspectief. Dat van iemand die niet alleen ondergaat wat haar overkomt, maar die, hoe kwetsbaar ook, probeert te sturen op wat voor haar betekenisvol is. Het beeld van 'navigeren' sluit daarbij aan. Het helpt haar om te blijven bewegen, ook wanneer het zicht beperkt is. Als een klein, maar wezenlijk lichtpunt.

Transferafdeling

Ook in 2025 verzorgden we drie uur geestelijke verzorging voor de transferafdeling van Amstelring.

Sinds september 2025 is de transferafdeling verhuisd van locatie VUmc naar locatie AMC. Dit betekende voor zowel patiënten als medewerkers een ingrijpende verandering, die blijvend om aanpassing vraagt. De ervaring dat verandering een constante is in het leven, werd in deze periode extra voelbaar. Tegelijkertijd wordt vanuit de focus op 'transfer' positief ingezet op het mobiliseren van *lichaam en geest*, om letterlijk en figuurlijk in beweging te blijven.

Vanuit de geestelijke verzorging is bewust ruimte gemaakt om stil te staan bij de impact van de verhuizing. Dit kwam tot uiting in individuele gesprekken met patiënten over hun situatie, de gevolgen daarvan en de betekenis die zij daaraan zelf geven.

Daarnaast begeleiden we tweemaal per maand, samen met de activiteitenbegeleiding, een zingevingsgespreksgroep. Tijdens deze bijeenkomsten faciliteren we ontmoeting tussen patiënten en gaan we gezamenlijk op zoek naar samenhang, veerkracht en een hernieuwd perspectief te midden van verandering. Bronnen als humor, geleefde wijsheid, medemenselijkheid en inspiratie vanuit verschillende geloofstradities worden daarbij verkend en geactiveerd.

Het blijft een voorrecht om vanuit geestelijke verzorging patiënten te ondersteunen bij het duiden van hun ervaringen en het behouden van een gevoel van eigenwaarde en verbondenheid.

Waar alles in beweging is, blijft de zoektocht naar betekenis een gezamenlijk anker om vertrouwen te hervinden. Zo vinden we de zin van het leven niet alleen, maar altijd weer samen met anderen.

Foto: Janosch Diggelmann (Unsplash)

Betrokkenheid bij ethiek, morele counseling

Ethiek is een belangrijke kerncompetentie van de geestelijke verzorging. Ons team ondersteunt patiënten met morele counseling wanneer zij voor ingrijpende morele dilemma's staan. In individuele gesprekken onderzoeken we wat er voor de patiënt op het spel staat en wat voor hem of haar van waarde is.

Daarnaast hebben de hiervoor gecertificeerde geestelijk verzorgers uit ons team ook dit jaar weer moreel beraad begeleid op verschillende verpleegafdelingen. Zorgverleners weten ons te vinden wanneer zij in de dagelijkse praktijk worstelen met de vraag wat in een concrete situatie voor een unieke patiënt het goede is om te doen.

Ook breder binnen de kliniek leveren wij een actieve bijdrage aan ethische reflectie en het versterken van morele competenties van zorgprofessionals. Wouter de Vormer is vanuit de dienst geestelijke verzorging verbonden aan de Commissie Ethiek. In het afgelopen jaar werden vanuit de Commissie Ethiek onder andere twee bijeenkomsten georganiseerd van 'Ethiek in de Spotlight'. In een van de edities stond het thema 'efficiency versus de menselijke maat' centraal. Het uitgangspunt van die bijeenkomst was dat de Nederlandse gezondheidszorg goed georganiseerd is, maar dat toenemende specialisatie kan leiden tot versnippering en verlies van samenhang in de zorgrelatie. In de kapel van locatie VUmc gingen collega's vanuit verschillende disciplines hierover met elkaar in gesprek, samen met een patiënt en een afdelingshoofd.

Benita Spronk is lid van de Regiegroep Ethiek Support. Daar wordt beleid afgestemd en informatie uitgewisseld op het terrein van de Commissie Ethiek, moreel beraad en morele counseling.

De regiegroep organiseerde een meeting over Ethiek support bij morele stress. Bij binnenkomst vulden deelnemers een morele stress thermometer in: in welke mate heb je deze week morele stress ervaren? Waarbij morele stress wordt ervaren wanneer je weet wat het ethisch verantwoorde is om te doen, maar je er niet naar kunt handelen omdat iets of iemand je tegenhoudt of dit verhindert.

Take home messages van deze ethiek support bijeenkomst waren: Alleen al het herkennen dat je morele stress hebt is een inzicht. Dit wordt vaak niet als zodanig herkend. Daarnaast zit er een lichamelijke component aan morele stress. Deze fysieke sensatie kan een plek in ethiek support tools krijgen. Het spreken in duo's met mensen die je niet (goed) kent is een mooie vorm om ervaringen over morele stress uit te wisselen.

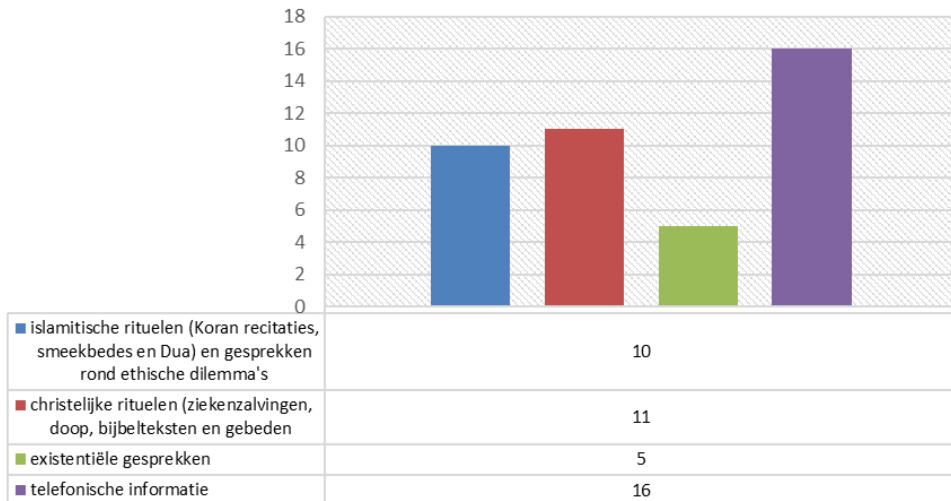

Foto: Claudio Schwarz (Unsplash)

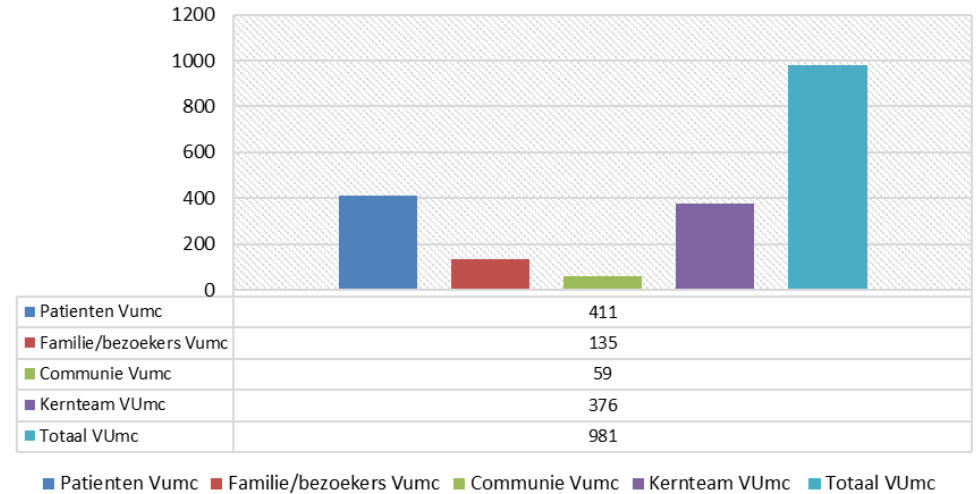
Bereikbaarheidsdienst

Er is een bereikbaarheidsdienst voor noodgevallen, uitgevoerd door de geestelijk verzorgers van locatie AMC en locatie VUmc. In 2024 is de 24-uurs bereikbare dienst gewijzigd in een bereikbaarheidsdienst van 8.00 - 20.00 uur. Dit betekent dat er in geval van nood naast kantooruren op werkdagen van 8.00 - 9.00 uur en tussen 17.00 uur en 20.00 uur, én in de weekenden van 8.00- 20.00 uur een geestelijk verzorger kan worden opgeroepen. Het betreft meestal een acute crisissituatie bijv. bij een naderend overlijden, complicaties bij geboorte/zwangerschap, confrontatie met een ernstig ongeluk. Van elke oproep wordt een verslag gemaakt en zo nodig zet de eigen geestelijk verzorger in locatie AMC of VUmc de volgende dag de zorg voort. Cijfers bereikbaarheidsdienst in 2025: 42 noodoproepen voor de bereikbaarheidsdienst. Zestig procent hiervan zijn oproepen voor locatie AMC. Mogelijk heeft dit te maken met de verschuiving van de acute zorg naar locatie AMC. In 2025 waren er 24 oproepen voor AMC en 18 voor VUmc.

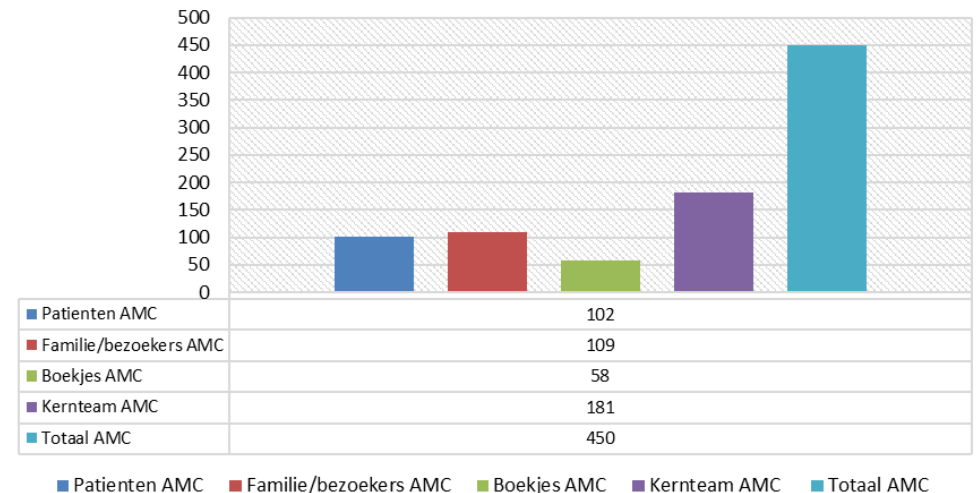
Oproepen in bereikbaarheidsdienst

Aanwezigen vieringen VUmc

Aanwezigen vieringen AMC

Vieringen en bijeenkomsten

Onze inzet richt zich niet alleen op individuele begeleiding van patiënten bij existentiële vragen, maar ook op het creëren van ruimtes en momenten waarin zingeving, geloof en reflectie centraal staan. In de complexiteit van een academische setting, waar hooggespecialiseerde medische zorg hand in hand gaat met ingrijpende levensvragen, dragen wij bij aan zorg die de hele mens omvat. Zo richten wij ons op de innerlijke kracht van patiënten, zodat zij behandelingen beter kunnen verdragen.

Dit doen wij onder andere door het organiseren en begeleiden van kerkdiensten, het vrijdaggebed, herdenkingsbijeenkomsten, meditatiemomenten en lunchconcerten. Deze vormen van collectieve en individuele aandacht bieden patiënten, naasten en medewerkers de mogelijkheid om stil te staan, betekenis te geven aan ervaringen en steun te vinden in gemeenschap en ritueel. Zo leveren geestelijk verzorgers een wezenlijke bijdrage aan patiëntenzorg in zowel de breedte als de diepte.

Stilteruimte - locatie VUmc

Oecumenische vieringen

In 2025 zijn er, op een zomerstop in locatie AMC na, op de tweede en vierde zondag van de maand vieringen geweest in het Stiltecentrum van locatie AMC en wekelijks in de Kapel van locatie VUmc.

In vertrouwde kring zochten patiënten, bezoekers en medewerkers troost en bemoediging bij elkaar en bij God. De vieringen boden een moment van rust, even weg zijn van de afdeling, met ruimte om stil te staan bij het leven, de ziekte en de soms confronterende omstandigheden in en buiten het ziekenhuis. Daarnaast waren er bijzondere vieringen met Pasen en Kerst, zowel in het Stiltecentrum van het AMC als in de Kapel van VUmc.

Inspiratie werd in de vieringen aangereikt aan de hand van bijbelteksten, preken, gebeden en liederen. Na afloop was er koffie en thee en ontstonden er spontaan gesprekken tussen patiënten onderling en tussen patiënten en andere bezoekers.

Kapel - locatie VUmc

Seizoensvieringen

Ook vonden er in 2025 vier seizoensvieringen plaats. Deze vieringen hadden geen kerkelijk karakter, maar sloten aan bij de wisseling van de seizoenen en boden ruimte voor bezinning, verbinding en verstilling, passend bij de diversiteit aan levensbeschouwelijke achtergronden van patiënten en medewerkers.

Vrijwilligers

Bij elke viering waren vrijwilligers actief, onder andere om patiënten van de afdeling naar de viering te begeleiden. Eén keer per jaar kwamen de vrijwilligers van locatie AMC in vergadering bij elkaar om met elkaar van gedachten te wisselen. Hun inzet blijft onmisbaar voor het goed verlopen van de vieringen. De vieringen in AMC en VUmc waren voor patiënten die niet fysiek aanwezig konden zijn live te volgen via YouTube.

Islamitische gebedsruimte - locatie Vumc

Islamitische gebedsruimte en vrijdaggebed

Er is een gebedsruimte op locatie VUmc en op locatie AMC. De ruimte wordt gebruikt voor devotie, gezamenlijk en individueel gebed en bezinning. Mensen lezen er de Koran en zoeken innerlijke kracht om betekenis te geven aan wat hen overkomt. Familieleden, patiënten en anderen spreken er smeebeden uit voor genezing en welzijn, waarmee veerkracht en zingeving worden versterkt. De gebedsruimte is zo een plek waar spirituele zielen en gevoelens elkaar troosten en onuitgesproken emoties een plek krijgen.

Het vrijdaggebed vindt plaats in de islamitische gebedsruimte op locatie VUmc en sinds begin 2025 ook om de week op locatie AMC. Dit is een belangrijk wekelijks moment voor (familie van) patiënten en voor personeel. Patiënten kunnen erbij zijn of via het YouTube-kanaal van de dienst geestelijke verzorging meekijken. Bezoekers luisteren naar Koranrecitaties en preken die aanzetten tot nadenken over de betekenis van het leven. Waar het medisch team zich richt op het fysieke, versterkt het vrijdaggebed de innerlijke kracht van patiënten, zodat zij behandelingen beter kunnen verdragen. De preek bevat adviezen, spirituele begeleiding en overwegingen en helpt spiritualiteit te integreren in de dagelijkse routine van patiënten en personeel.

Meditatie

Stilte is essentieel voor ons (overbelaste) brein en draagt bij aan lichamelijk en mentaal welzijn. Meditatie helpt werkstress verminderen en de concentratie verbeteren. Daarom organiseren we wekelijkse meditatiesessies in de kapel van VUmc en het stiltecentrum van AMC: op dinsdag en donderdag tijdens de lunchpauze van 12.15 tot 12.45 uur.

Vaak gaat het om geleide meditaties met wisselende thema's, begeleid door ervaren collega's uit de Dienst Geestelijke Verzorging en andere afdelingen. Steeds vaker sluiten ook patiënten aan, die soms na hun opname online blijven meedoen. De behoefte aan rustmomenten tijdens de werkdag groeit. Meditatie biedt ontspanning, ruimte voor reflectie en helpt de aandacht opnieuw te richten. Ons meditatieteam bestaat uit zes collega's uit verschillende divisies en zorgt voor een gevarieerd aanbod dat aansluit bij de seizoenen.

Elke dinsdag versturen we een bezinningsmail met informatie over de meditaties van die week en een korte reflectie op actuele thema's of het moment in het jaar. Ruim 200 collega's ontvangen deze mail en waarderen deze zichtbaar.

De meditaties zijn ook online te volgen; een vaste groep thuiswerkende collega's maakt daar dankbaar gebruik van. Zowel online als op locatie groeit de belangstelling voor deze momenten van rust en bezinning.

Ook aan het bed zetten geestelijk verzorgers die daarin geschoold zijn soms meditatie in ter ondersteuning van patiënten. In 2025 is verder in het kader van het onderzoeksproject Mindfulness op de hematologie (zie ook Onderzoek) gestart met een wekelijks, laagdrempelig groepsaanbod voor patiënten die opgenomen liggen op de afdeling hematologie. Gaandeweg ontwikkelden we een op deze kwetsbare groep afgestemde interventie gebaseerd op mindfulness. Even je kamer uit, samen zitten in een kleine groep, uitwisselen, op een andere manier stilstaan bij je lichaam, uitproberen wat een mindfulnessoefening voor je kan doen.

Voor veel patiënten was het een eerste kennismaking met meditatie, voor sommigen een welkom weerzien. Het was mooi om te zien hoe ook mensen waarvan je het niet zou verwachten aanhaakten en enthousiast werden.

Een patiënt aan het woord: *“Je vergeet alles. Sinds een jaar, nu ik ziek ben, ga je zo veel denken. Hoe moet dat nou, waarom gebeurt dit, ik heb toch altijd gezond geleefd. Dan zit er heel veel in je hoofd. Nu dacht ik alleen maar aan mijn duim, dan mijn pink, hoe voelt het? En ook daarna, is het rustig in je hoofd, stil. Heel goed.”*

Het onderzoek is inmiddels afgerond. De ambitie is om in de loop van 2026 te komen tot een structurelere implementatie van dit aanbod op de afdeling hematologie.

Stilteruimte - locatie AMC

Herdenkingsmomenten en nazorg voor nabestaanden

“De zorgvuldigheid, inclusie, en liefdevolle aandacht, ook in de vorm van muziek, hebben mijn hart geraakt en ik kan me goed voorstellen dat ik daarin niet alleen ben.”

In het afgelopen jaar boden wij opnieuw verschillende momenten van herdenken aan voor nabestaanden van wie een dierbare in Amsterdam UMC is overleden. Op beide locaties vond een algemene herdenking plaats en op locatie AMC een kinderherdenking.

In deze bijeenkomsten ontstaat ruimte om stil te staan bij verlies dat vaak nog rauw en dichtbij is. Nabestaanden keren terug naar een plek die verbonden is met afscheid en kwetsbaarheid. Juist daar kan, naast het gemis, ook iets ervaren worden van erkenning, van gedeeld mens-zijn en van troost. In de ontmoeting met anderen, ieder met een eigen verhaal, wordt zichtbaar hoezeer verdriet ook een verbindende kracht kan zijn.

De kinderherdenking op locatie AMC wordt zorgvuldig voorbereid in samenwerking met verpleegkundigen van de betrokken afdelingen. In een sfeer van muziek en poëzie ontstaat een bedding voor wat zich aandient aan herinneringen, gevoelens en vragen. De live pianomuziek wordt door velen als bijzonder ervaren. Zij verwoorden hoe deze klanken helpen om dichterbij hun eigen beleving te komen en ruimte te geven aan wat moeilijk onder woorden te brengen is.

“Het terugkeren met het gezin op deze plek waar zich zoveel heeft afgespeeld was zinvol.”

Het noemen van de namen vormt het hart van de bijeenkomst. Namen van kinderen die geleefd hebben, soms maar kort, en van kinderen die tijdens de zwangerschap zijn overleden. Voor ieder kind wordt een kaarsje aangestoken – een klein, maar betekenisvol gebaar van herinnering en erkenning.

Ouders ontvangen vooraf een uitnodiging met een blanco kaartje, waarop zij de naam van hun kind kunnen schrijven of op eigen wijze vorm kunnen geven aan hun herinnering. Deze kaartjes krijgen een plaats in de gedenkboom, die tijdens de herdenking een zichtbaar middelpunt vormt. Na afloop worden zij bewaard in een fotoalbum in het stiltecentrum. Ouders weten dit album ook later te vinden, om opnieuw stil te staan bij hun kind.

Tijdens de algemene herdenkingen op 4 november (locatie VUmc) en 7 november (locatie AMC) kwamen ongeveer driehonderd nabestaanden samen. In het noemen van de namen en het aansteken van de kaarsen krijgt het gemis een plaats in een gezamenlijk ritueel. Twee schalen vullen zich gaandeweg met licht – als een zichtbaar teken van herinnering en verbondenheid.

Nabestaanden geven terug dat deze bijeenkomsten helpen om het ziekenhuis niet alleen te blijven zien als de plek van afscheid, maar ook als een plek waar ruimte is voor aandacht, ontmoeting en troost. Het besef dat zij hun verdriet delen met anderen, maakt dat zij zich minder alleen voelen.

“Zulk groot verdriet heeft in mijn ervaring twee kanten, een hele rauwe scherpe kant en een alles overstijgende liefde die zo verbindend is. Het maakt ons menselijk, en er zit verbroedering in. Dit mocht ik gister ook weer even ervaren dankzij jullie.”

Daarnaast vond er een herdenking plaats voor nabestaanden van overledenen die hun lichaam ter beschikking hebben gesteld aan de wetenschap. Geestelijk verzorgers waren daarbij aanwezig en leverden een bijdrage in de vorm van een bezinning, waarin ruimte werd geboden om stil te staan bij de betekenis van deze keuze in het licht van leven, sterven en wat mensen willen nalaten.

De voorbereiding en uitvoering van deze herdenkingen vonden mede plaats met betrokkenheid van geestelijk verzorgers in opleiding. Voor hen vormden deze bijeenkomsten een indringende leeromgeving, waarin zij van nabij konden ervaren wat het betekent om aanwezig te zijn bij rouw en verlies. Tegelijkertijd was hun inzet, openheid en aandacht van grote waarde voor ons werk.

In de samenwerking ontstond een wederkerigheid die als kostbaar werd ervaren, zowel voor hun leerproces als voor de kwaliteit en draagkracht van de bijeenkomsten.

Wij zien het als een wezenlijk onderdeel van onze zorg om deze momenten van herdenken te blijven bieden. In een omgeving waar leven en sterven elkaar raken, blijft het van betekenis om ook na het afscheid ruimte te maken voor herinnering, erkenning en verbondenheid. Daarom zetten wij ons in om deze vorm van nazorg ook in de komende jaren voort te zetten.

Lunchconcerten

Met de maandelijkse lunchconcerten bieden we ook bredere vormen van geestelijke verzorging. Zo kregen medewerkers ook in 2025 de kans om aandacht, troost en inspiratie te ervaren te midden van de soms ingrijpende gebeurtenissen die zij meemaken. Het bijzondere is dat collega's uit uiteenlopende disciplines en afdelingen samenkomen en midden in hun werkdag even loskomen van hun dagelijkse routine.

Op locatie AMC vindt het concert plaats in het stiltecentrum, elke eerste dinsdag van de maand; op locatie VUmc in de Kapel, elke tweede donderdag van de maand. Patiënten worden via de weekbrief uitgenodigd. De musici zijn veelal getalenteerde studenten van het Conservatorium van Amsterdam, en zowel zij als het publiek laten ons regelmatig weten hoezeer zij deze muzikale 'pareltjes' in Amsterdam UMC waarderen.

Exposities

Ook met onze kunstexposities boden we in 2025 een welkome afleiding in de dagelijkse routine. Het kan dienen als markeringspunt in de dagelijkse looproute van medewerkers door onze gebouwen. Kunst geeft inspiratie, reflectie en brengt kleur in het ziekenhuis.

Jaarlijks organiseren wij enkele exposities in de kapel op locatie VUmc. De deelnemers zijn medewerkers van Amsterdam UMC, of mensen direct aan hun gelieerd.

Onderzoek

Onderzoek vormt een belangrijk onderdeel van onze missie. Met wetenschappelijk onderzoek willen we bijdragen aan de verdere ontwikkeling en innovatie van geestelijke verzorging, met speciale aandacht voor existentiële en spirituele aspecten van ziekte, zorg en gezondheid. Ons onderzoek richt zich zowel op het ontwikkelen van nieuwe interventies als op het toegankelijk maken van geestelijke verzorging voor nieuwe doelgroepen. We initiëren zelf projecten en dragen actief bij aan initiatieven van anderen.

In 2025 hebben we aan verschillende onderzoeksprojecten gewerkt. Zo konden we, dankzij een subsidie van stichting Equilibrio, het **onderzoek naar levensvragen bij mensen met milde cognitieve stoornissen en beginnende dementie** voortzetten. Dit project omvat onder andere groepsgesprekken waarin deelnemers hun ervaringen delen en samen zoeken naar zingeving.

Het onderzoek naar existentiële uitdagingen bij slokdarmkanker, dat we konden doen met steun van de VUvereniging, is afgerond. In dit onderzoek voerden we gesprekken met patiënten en hun naasten over de betekenis van het leven en de impact van ziekte, en brachten we in kaart wat deze gesprekken kunnen opleveren. De interventie van dit zingevingsgesprek wordt inmiddels aangeboden aan patiënten met slokdarmkanker.

Daarnaast hebben we in 2025 het **onderzoek naar cultuur sensitieve zorg** afgerond, eveneens mogelijk gemaakt door de VUvereniging. Door de toenemende culturele en religieuze diversiteit in Nederland worden vraagstukken rondom zorg in de laatste levensfase complexer. Met dit onderzoek wilden we inzicht krijgen in de benodigde kennis en expertise voor zorgverleners en ontwikkelden we een onderwijsmodule om deze competenties te versterken.

De resultaten zijn direct toepasbaar in de praktijk, met onder andere voorbeeldvragen, methodieken en praktische hulpmiddelen die direct ingezet kunnen worden in het contact met patiënten uit diverse culturele achtergronden.

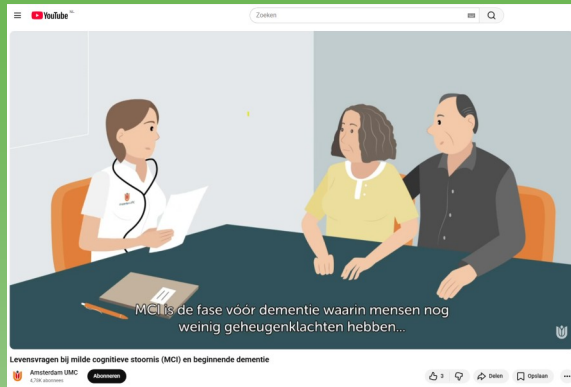
Verder werkten we aan de ontwikkeling van een structureel en duurzaam aanbod van (poli)klinische **mindfulness-interventies voor patiënten met levensbedreigende hematologische aandoeningen**, zoals acute leukemie en lymfeklierkanker. Ook dit project werd ondersteund door de VUvereniging.

Tot slot zetten we ons in voor **onderzoek naar de behoefte aan en impact van zingevingsgesprekken in de oncologie**. Samen met artsen, een psycholoog en een PhD-student onderzoeken we hoe deze gesprekken patiënten kunnen ondersteunen bij het omgaan met ongeneeslijke kanker of bij het hervatten van het leven na behandeling.

Geestelijk verzorger Salima El Ayachi en onderzoeker Lenneke Post - foto VUvereniging

Selectie uit de beschikbare video's, podcasts en publicaties over de onderzoeken

[> Lees meer](#)

[> Lees meer](#)

[> Lees meer](#)

[< Ga Terug](#)

Levensvragen centraal tijdens Lunch & Learn

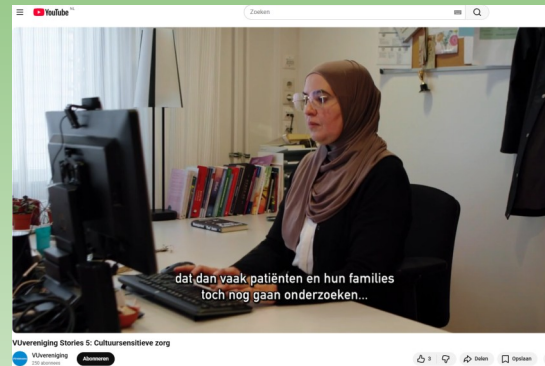
Datum: 4 juni 2024

Ziekte confrontatie bestaan
Ziek zijn roept vragen
eindigheid, afhankelijkheid, verbondenheid
hoop en wanhoop
rust en verlatenheid

Delen

Levensvragen bij milde cognitieve klachten en beginnende dementie. Daarover spraken geestelijk verzorger en onderzoeker Lenneke Post en zorgconsulente Camar Bohnen tijdens de Lunch & Learn-bijeenkomst van mei bij Alzheimercentrum Amsterdam, waar experts de nieuwste inzichten delen.

[> Lees meer](#)

[> Lees meer](#)

Podcastaflevering

#19: Zingeving en dementie: hoe ga je om met levensvragen?

Met Lenneke Post, Camar Bohnen en Johan-Martijn Flaton

HersenHelden

24 mei 2023 • 48 min. 5 sec

Beschrijving van aflevering

Van nature is Johan-Martijn Flaton een optimist met zelfspot, maar alzheimer sloeg hem uit het veld. Hij was verdrietig en boos. Waaraan had hij dit verdiend? Als zorgconsulente in Alzheimercentrum Amsterdam spreekt Camar Bohnen regelmatig patiënten en naasten die hiermee worstelen. De ziekte confronteert hen met de grenze

[Meer weergeven](#)

[> Lees meer](#)

Supporting the Integration of the Existential Dimension Into Clinical Practice: Health Care Providers' Experiences With a Meaning-Making Synopsis of Patients Living Long-Term With Incurable Cancer

Visser, A., Post, L., Dekker, J., van Zuylen, L., & Konings, I. R. (2026). Supporting the Integration of the Existential Dimension Into Clinical Practice: Health Care Providers' Experiences With a Meaning-Making Synopsis of Patients Living Long-Term With Incurable Cancer. *Psycho-Oncology*, 35(6), e70515.

[> Lees meer](#)

A Meaning-Making Conversation: A Formative Mixed Method Pilot Study of a Brief Intervention for Patients Living Long-Term With Incurable Cancer

Visser, A., Post, L., Dekker, J., van Zuylen, L., & Konings, I. R. (2026). A Meaning-Making Conversation: A Formative Mixed Method Pilot Study of a Brief Intervention for Patients Living Long-Term With Incurable Cancer. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine*, 10499091261444921.

[> Lees meer](#)

A formative evaluation of a brief intervention on meaning-making in the re-entry phase after curative cancer treatment

Visser, A., Post, L., Dekker, J., Van Zuylen, L., & Konings, I. (2026). A formative evaluation of a brief intervention on meaning-making in the re-entry phase after curative cancer treatment. *Palliative & supportive care*, 24.

[> Lees meer](#)

Mapping potential cultural and religious tensions in end-of-life care for Muslim patients: A scoping review

Muishout G, Post L, El Ayachi S, Ket JCF, van Zuylen L. *Palliat Med*. 2026 Apr; 40(4):432-447.

[> Lees meer](#)

Opleidingen en onderwijs

Klinische lessen

In 2025 verzorgde de Dienst Geestelijke Verzorging van Amsterdam UMC, zoals gebruikelijk, klinische lessen voor coassistenten, verpleegkundigen en huisartsen in opleiding.

Om de drie weken ontvangen we een groep van zes tot acht coassistenten voor een les van een uur met twee thema's. In het eerste deel staan de rol en meerwaarde van de geestelijke verzorging in het ziekenhuis centraal. Hiermee beogen we de bekendheid van onze dienst onder toekomstige artsen te vergroten en een te beperkte opvatting over geestelijke verzorging te verbreden. We ontmoeten regelmatig aankomende dokters die niet goed weten wat geestelijke verzorging inhoudt of die deze uitsluitend met religieuze patiënten verbinden, terwijl de behoefte aan zingeving universeel is. Levensvragen spelen bij alle mensen en in alle tijden, en komen scherp naar voren bij belastende gebeurtenissen zoals ziekte, trauma en verlies. Coassistenten vragen vaak welke vragen patiënten ons stellen; die draaien veelal om de waarom-vraag en de vraag naar levenszin. We laten zien dat geestelijk verzorgers niet alleen troost en morele steun bieden, maar samen met patiënten zoeken naar bronnen van kracht en balans, en zo bijdragen aan zorg voor de mens als geheel.

Daarnaast bespreken we hoe patiënten bij de geestelijke verzorging terechtkomen: via een consult in EPIC, via artsen of verpleegkundigen op verzoek van patiënten of naasten, en via het eigen initiatief van geestelijk verzorgers op de afdelingen en in multidisciplinaire overleggen.

Het tweede deel van de les gaat over communicatie met patiënten en naasten. Niet zozeer wát je zegt is doorslaggevend, maar hóe je het zegt. Coassistenten bekijken

fragmenten uit een documentaire waarin patiënten en familieleden hun ervaringen delen. Deze fragmenten vormen de basis voor een open gesprek, waarin wij hun leerproces begeleiden met reflectieve vragen: wat hebben deze patiënten en hun familieleden nodig, en wat kan jij als (toekomstig) arts betekenen?

We werken met casuïstiek rond morele dilemma's, zoals een gesprek over het staken van behandeling op de IC waarbij familie zegt: "Wat gebeurt er als wij niet willen dat u de behandeling staakt?" Coassistenten verplaatsen zich in de positie van de arts en gaan met elkaar in discussie. Zo leren zij dat een succesvolle dokter niet alleen medische resultaten boekt, maar ook patiënten en naasten zorgvuldig meeneemt in het ziekte- en beslisproces.

Geestelijk verzorger Mohamed Ben Ayad — foto gemaakt door Digidaan

Stagiairs

Elk half jaar bieden wij op beide locaties ruimte aan stagiairs om kennis te maken met het werkveld van de geestelijke verzorging binnen onze organisatie. In 2025 hebben verschillende stagiairs onze afdeling versterkt en meegedraaid in zowel het dagelijkse werk als in projecten en activiteiten. Eén van hen vertelt hieronder over zijn ervaringen.

Mijn naam is Thom Lochmann van Bennekom en van november 2025 tot en met mei 2026 heb ik stagegelopen in het Amsterdam UMC, locatie AMC. De stageperiode is een onderdeel van mijn opleiding waar ik sinds de bachelor Humanistiek al erg naar uitkeek – eindelijk de kans om de opgedane kennis in de praktijk toe te passen en te ervaren hoe het is om met de befaamde ‘lege handen en volle rugzak’ het gesprek aan te gaan. De ziekenhuiscontext trok mij al snel; voornamelijk door mijn eerdere stage als eerstejaars verpleegkundestudent in het Radboud UMC.

Tijdens mijn stage heb ik mooie gesprekken kunnen voeren, waarin ik telkens herinnerd werd aan hoeveel veerkracht, moed en hoop er schuilt in mensen. Juist in tijden van onzekerheid en onmacht. Ik heb veel geleerd over hoe ik van nature gesprekken voer en op welke manier ik mezelf daarin meebreng.

Hierin kwam ik zowel leermomenten tegen waar ik van tevoren al rekening mee hield, als onverwachte situaties die op mijn pad kwamen en die vormend zijn geweest voor mijn professionele en persoonlijke ontwikkeling.

Naast het voeren van gesprekken heb ik mij ook breder binnen de organisatie kunnen bewegen en verschillende aspecten van het werk als geestelijk verzorger mogen ontdekken. Zo heb ik bijvoorbeeld klinische lessen verzorgd voor de afdeling Interne Geneeskunde – MPU, waarbij ik met zorgverleners in gesprek ging over het thema zingeving en de manier waarop dit binnen de afdeling een rol speelt.

Ook het verkennen van de verschillende werkwijzen rondom de opvang van naasten van reanimatiepatiënten was een waardevolle en leerzame ervaring. In deze voorverkenning onderzocht ik de rol van geestelijk verzorgers bij reanimaties in andere ziekenhuizen, en de manier waarop het Amsterdam UMC deze zorg invult. Hierdoor heb ik mooie gesprekken kunnen voeren met geestelijk verzorgers van andere ziekenhuizen en reanimatiecoördinatoren van het Amsterdam UMC, die ik zonder dit project mogelijk nooit ontmoet had.

Wat mij ten slotte het meest bijblijft is de warmte en openheid die ik heb ervaren van de collega's en mijn werkbegeleider. Ik heb mij vanaf het begin welkom gevoeld en kon iedereen benaderen op het moment dat ik een vraag had of ergens over wilde sparren. Het gaf mij de ruimte om kwetsbaarheid te tonen en om zoveel mogelijk te leren – in wat voor mijn gevoel toch voorbijgevlogen zeven maanden zijn geweest.

Dit zijn wij

Medewerkers Dienst geestelijke verzorging per 31 december 2025

Mohamed Ben Ayad	geestelijk verzorger
Maria Berends - van Hoek	geestelijk verzorger
Eric Bras	geestelijk verzorger
Mohamed Chairi Kahlon	geestelijk verzorger
Salima El Ayachi	geestelijk verzorger
Marloes van Helden - Tienhoven	secretaresse
Tuba Karanfil	geestelijk verzorger
Adem Köse	geestelijk verzorger
Hantie Kotzé	geestelijk verzorger
Lenneke Post	onderzoeker
Benita Spronk	hoofd van dienst, geestelijk verzorger
Femke Stock	geestelijk verzorger
Lidune Thorn	geestelijk verzorger
Dalin Veldman	geestelijk verzorger
Hugo Vlug	geestelijk verzorger
Wouter de Vormer	geestelijk verzorger
Farhat Younis	coördinator zorg en zingeving

VU Vereniging steunt ons werk

VU VERENIGING

Colofon

Jaarverslag 2025

Geredigeerd en vormgegeven door: **Farhat Younis**

Datum: **juni 2026**

Dienst Geestelijke Verzorging – Amsterdam UMC

Bezoekadres: De Boelelaan 1117

1081 HV Amsterdam

Postadres: Postbus 7057

1007 MB Amsterdam

Telefoon: (020) 444 4347

E-mail: gv@amsterdamumc.nl